

Norðmenn enn einaferð

Oddagrein

Í oddagrein herfyri viðgjördu vit sáttmálan millum Føroyar og Noreg og víðurskiptini millum londini sum heild. Síðani er tað hent, at samráðingarnar um sínámillum fiskiveiðiavtalu fyri 1995 eru slitnaðar. Tað er komið fram, at norðmenn ikki vilja gera eina avtalu uttan so, at føroyingar geva norðmonnum tað lyftið, at fiskurin úr Loynikrókinum ikki verður landaður her. Hetta kravlíknandi norska útspælið hevur gjørt, at samráðingarnar nú skulu upp á politiskt plan.

HETTA hendir um sama mundið sum tingið er farið at víðgera eitt annað álvarsmál, figgjarlógina. Her brýtur í bæði borð má sigast. Men nú tíðirnar hava verið so mikil turbulentar leingi, kemur hetta helst ikki óvart á nakran. Og hvat víðvikur sáttmálanum við norðmenn so kemur hetta í hvussu er ikki óvart á fyrrverandi fiskimálaráðharran, Tummas Arabo. Tað var hann, sum bar føroyingum boðini frá bæði russum og norðmonnum um, at tað kundi fáa avleiðingar fyri komandi avtalur, um føroyingar lótu Loynikróksskip landa í Føroyum. Sami maður fór eisini í tingið og bað tað geva landsstýrinum heimild at steðga hesum, um tað fór at verða neyðugt. Ein meiriluti í tinginum umboðandi allar flokkar vrakaði hesa umbøn fiskimálaráðharrans, og nú fáa vit so rokningina.

TAD eru tey, sum halda, at vit skulu leggja sektina á, hvat norðmenn siga. Og hetta hevur so eisini verið politikkuri síðani í heyst. Hvørki lögmaður ella fiskimálaráðharin, sum báðir eru sambandsmenn og sum m.a. fóru til val upp á ikki at geva norsku ávaringunum stórvægis gætur, hava lyft hond frá síðu til at loysa upp fyri málinum. Fiskimálaráðharrin hevur bara ypt øksl og feiðað trupulleikarnar undir teppið. Tá hann varð spurður, hví hann ikki gjørdi nakað fyri at forða hesum landingum, svaraði hann, at eingin lóg heimiðlaði hesum. Tað hevði hann rætt í, men hann kundi so roynt einaferð aftrat í tinginum. Til hansara verju skal sigast, at hetta móguliga hevði einki nyttað, tí tingið longu hevur víst hesum aftur. Munurin er so tann, at samansetingin í tinginum er øðrvísi og at tað nærkaðist samráðingunum. Eisini er komið fram, at norskir myndugleikar í heyst signaleraðu til landsstýrið, at tað fór at fáa avleiðingar, um skipini sluppu at landa.

VIT halda ikki, at føroyingar skulu víkja víkja fyri øllum, men í hesum máli, har vit hava eina avtalu og har vit eru ávaraðir, kunnu vit so lítið gera annað enn at royna at fáa sum frægast burtur úr. Tá mugu vit rætt og slætt til at víga upp ímóti hvørjum øðrum tað vit vinna við at loyva umræddu landingum í Føroyum við tað vit missa við ongan sáttmála at fáa.

Sosialurin

Lesarabrøv

Áheitan á okkara háttvirdu løgtingsfólk

Sambært figgjarlógaruppskoti landsstýrisins fyri 1995, sum nú er komið á lögtingsborð, skal Fróðskaparsetrið Føroya aftur spara, hesaferð 1,2 mió. kr. Seinastu árin er so líandi skarvað burtur av fænum, og nú er so lítið eftir, at verða 1,2 mió. kr. spardar afturat, so fer stórir partur av Fróðskaparsetrinum í grøvina.

Sambært løgtingslóg um Fróðskaparsetrið Føroya er Setrið, sum onnur slík, ein granskingsstovnur og læristovnur. Við tí fæi, sum eftir verður, er eingin møguleiki at halda fast um bæði, og tí

verður frálæran steðgað. Próvforslan fyri sparingini hevur verið, at næmingar kunnu fáa somu frálæru uttanoyggja, og tí er óneyðugt at hava hana heima.

Grundgevingin, at ikki er neyðugt at lesa í Føroyum, tá útbúgvingin kann verða tikið aðrastaðni, er lógin, fyri ikki at siga óhugnalig, tí vit kunnu seta hana fram um mestu undirvísing í oyggjunum. Fyri hvønn stovn verða, umframt pening, eisini lærarar, vitan, undgómur og framtíð spard burtur.

Hóast hugsanin er ræðandi,

so ætla okkara háttvirda landsstýri í ramasta álvara at beina næmingarnar á Fróðskaparsetrinum av landinum – sum teir fyrstu.

Hvørjir verða teir næstu?

Vit vilja minna á, at í løtuni eru hundrað lesandi á Setrinum. Hesi lesa í tí trúgv, at tey kunnu fullføra lesturin, men verður sparingin samtykt, verða tey slept upp á fjall. At lamskjóta tey lesandi á henda hátt, er ein ábyrgdarleys politisk gerð.

I mun til aðrar útbúgvingar er upptøka til lestur á Setrinum

fyri hvønn einstakan lesandi formiliga ein avtala við landsstýrið. At fremja sparingarnar er brot á avtalur og trúvirði landsstýrisins kemur í váða.

Føroya fólkavaldi, steðgið ørvitisleikinum, tí nú er ov-mikið!

Vu heita á tykkum um at víðgera vandamiklu sparingina á Fróðskaparsetri Føroya av nýggjum, og somuleiðis niðurskurð á øðrum stovnum, um úrslitið verður, at næmingar fara úr Føroyum.

Tórshavn, 7. des. 1994
Næmingafelagið Gøtubrá

Aftur stríð um HF-skeiðið í Klaksvík

Nú eru vit her norðuri aftur offur fyri miðsavningarættanum hjá landsstýrinum. Eftir at uppskotið um figgjarlógina fyri 1995 kom í ljósmála hava vit fingið at vitað, at HF-skeiðið í Klaksvík skal niðurlæggast. Undirritaði hevur havt møguleika at sæð figgjarlógina, og har sást týðuliga, at eingi prógv vóru fyri, at hetta er ein sparing fyri samfelagið. Tað einasta, ið nevnt var, var at skúlin skuldi niðurlæggast, uttan at koma við nøkrum konkretum tølum.

Um HF-skeiðið í Klaksvík verður niðurlagt, er vandi fyri at stórir partur av næmingunum móguliga fer av landinum. Tað líkast ongum, at Klaksvíkin sum næststørsti býur í landinum ikki kann bjóða eina miðnámsútbúgving sum HF ella student.

Størsti parturin av næmingunum á Klaksvíkar HF-skeiði valdu útbúgvingina, tí hon liggur í Klaksvík, og tí at teir ikki hava nakrar konkretar ætlánir um víðari útbúgving. So

kann ein spyrja, hví teir ikki taka útbúgvingina á Kambsdali? Til tað kann ein vísa á, at størsti parturin av næmingunum eru frá 20 ár og upp eftir og at hesi ikki hava sama hugburð sum tey yngri lesandi, ógvuliga sannlíkt er, at hesi høvdu vald at tikið HF í Danmark heldur enn á Kambsdali orsakað av figgjarlógini fyrimunum. Nakað annað er so tað, at um HF ikki lá í Klaksvík, so hevði bert ein lítill partur av næmingunum her søkt inn á HF í Kambsdali.

Á Klaksvíkar HF-skeiði ganga umleið 50 næmingar, umframt teir stakgreinalesandi, so tað er eingin loyna, at HF-skúlin er við til at halda uppá undgóm í Klaksvík, so hann ikki flytur úr býnum ella tað ið verri er, av landinum.

At landsstýrið heldur seg siggja nakra sparing við at flyta HF-skúlin til Kambsdals, er okkum óskiljandi. Tað einasta, ið við henda hesum víðkjandi er, at útreiðslurnar verða fluttar frá einum staði til

eitt annað. At føra fram, at HF-skeiðið í Klaksvík er ódyrt at reka, er eisini heldur halddgð orsök. Um ein tekur árið 1993 til eftirtektar, so vísir játtanin á figgjarlógini til føroysku miðnámsútbúgvingarnar (HF- og student), at hon stóð á 38.000.000 kr., – av hesari upphædd stóð Klaksvíkar HF-skeið til at fáa 2.000.000 kr. Um ein roknar eitt sindur upp á hesi tøl og tekur til eftirtektar, at talið á lesandi í Føroyum hetta tíðarskeiðið var 1200 næmingar, so kemur rokniðslitið at vísa, at 6% av teimum lesandi í Føroyum gingu á Klaksvíkar HF-skeiði, meðan tey finga 5,26% av samlaðu játtanini. Hetta vísir, at HF-skúlin í Klaksvík í mun til næmingatalið er biligari at reka enn skúlarnir í Tórshavn og á Kambsdali.

Í hesum rokniðstykki er vert at nevna, at øll tey stakgreinalesandi ikki eru tikið inn.

Tað kann tykjast eitt sindur lögdið, at landsstýrið vil niðurlægja eina vælvirkandi og bí-

liga miðnámsútbúgving, sum gevur undgómum eina breiða útbúgving, ið kann nýtast til víðari útbúgving innan næstan øll øki. Alt ímeðan stórar játtanir verða veittar til útbúgvingar innan handverkara-vinnuna, herundir SIT og HT.

Alt ímeðan vit stríðast fyri at bjarga okkara skúla, er tað spell at siggja okkara landspolitikkarar sita hendur í favn og ikki rætta hond frá síðu hesum máli viðvíkjandi.

At enda vil eg heita á allar norðoyingar um at standa saman um okkara vælvirkandi HF-skúla, so vit ikki missa hann, tí tá ið hann er farin, so er bert ein spurningur um tíð hvat tað næsta verður.

Eisini ein ímílig áheitan á okkara lokalu samgongumenn um at taka støðu til um teir sita í tinginum fyri lønina, ella fyri Norðoyggjar.

Magni Husgaard
næmingur á Kl. HF-skeiði

Viðv. viðurskiptum Føroya við ES

Longu frammanundan verandi handilsavtala við ES varð gjørd – og eisini: aftaná – hevur vinnan gjørt vart við, at okkara viðurskipti við ES ikki eru nøktandi.

Nøkurlunda somu niðursteðu eru Finland og Svøríki komin til, nevniliga at EBS-avtalan ikki var nøktandi viðvíkjandi teirra viðurskiptum við ES, sjálvt um teirra avtala var munandi meira vittefvanandi enn okkara.

Í samgonguskjalinum hjá verandi landsstýrissamgongu verður sagt, at móguleikar fyri

gagnligastu marknaðaratgongd við ES verða kannaðir.

Nevndin hevur tí hildið tað vera rætt og umráðandi at víðgera hetta fyri okkum so týðandi mál á límafundi.

Vísandi til allar tær ymiskur avtalurnar, sum smájóðir hava fingið við ES, ið noka teirra serliga tørv, frá tollunión, assosieringsskipan og til limskap við ávísam undantøkum, mælti fundurin til at tiknar verða uppsamráðing við ES.

Vit høvdu eina lagaliga løtu at samráðast við ES í 1990/91, tí tá ynskdi EF samráðing við

okkum. Vit lótu ta stórt sæð alt, sum vit høvdu at lata. Tí verður tað móguliga ikki lætt at koma aftur um aftur í eina samráðing við ES.

Vit hava tó ein móguleika afturat, at tað er nú Finland og Svøríki gerast limir í ES, tí ta verður neyðugt hjá ES at taka samráðingarnar upp við Føroyar so viðurskiptini millum Føroyar og Finland/Svøríki verða tey somu sum fyri restina av ES.

Føroya Landsstýri eigur tí at nýta henda móguleikan at taka samráðingarnar upp við ES um eina avtalu, sum

* gevur øllum føroyskum vörum fría marknaðaratgongd til ES

* tryggjar økta virkisøking og kappingarføri innan føroyskt vinnulív

* tryggjar vinnulívinum at gagnnýta náttúrufrúðing

* tryggjar serlig føroysk áhugamál.

Virðingarmest

Føroya Arbeiðsgevarafelag